

Az idő hosszában

Amikor negyvenkét év után hazafelé tartott (mert még mindig „hazának” nevezte, holott ifjúkorában sokezer kilométerre, Amerikában lelt új otthonra), eszébe jutott a Medúza név, és majdnem elpityeredett. Tulajdonképpen Medvének hívták, a Medúza afféle gúnynév volt, melyet az iskolába járás ragasztott rá. Amerikában elfelejtette, mint oly sok mindent az előző, meglehetősen nyomasztó életéből. Aztán előjött, de ez már a hazafelé vezető úton volt. Ám a negyvenkét év nagy idő, a gúnynevet is megédesíti, mintha savanyú szőlőből készült mazsola lett volna. Pozsonyban töltött három napot. A negyedik napon jó korán fölkel, hét óra előtt indult a vonatja. Úgy tervezte, ott alszik, s majd másnap tér vissza Pozsonyba. Délután kettőkor ért a szülővárosába, melynek az állomását azonnal felismerte, mintha a negyvenkét éve csupán tegnap lett volna. Tavasz volt, gyenge déli szél fúj. A tavasz mindenütt tavasz, Amerikában éppúgy, mint Kínában. A tavasz hozta ide? Az ifjúság, amely örökre eltűnt, és mégis egy csepp örökre megmarad belőle? Amerikában más madarak csiripelnek, de akkor is tavasz van, és Amerikában is déli szél fúj.

Egész idő alatt Gizi járt az eszében, holott Amerikában megnősült, majd ötvennégy éves korában elvált, a fene tudja, miért, akkor fontos volt, sértette a hiúságát, hogy Ruth megcsalta, pedig ő is megcsalta Ruthot, méghozzá nem is egyszer, most pedig egy icipicit bánta. Talán ha huszonnégy évig kibírta, a haláláig is kibírta volna. No, most már mindegy, a két fia sikeres ember lett, és tulajdonképpen nem is nagyon haragszanak rá. No, csak egy kicsit. De Gizi nem jutott az eszébe hónapokig, csak ha levele érkezett, vagy olykor, ha évente vagy két évente egyszer fölhívta telefonon... Jó borsos árat fizethetett ezért. Gizi a változatlanságot nyújtotta a számára, ő lett a megállt idő, pedig jól tudta, hogy Gizi is megváltozott, talán egy kissé elvesztette az üdeségét, talán meghízott. Nem tudta, mert Gizi nem küldött fényképeket, s az egyik levelében megírta, hogy szándékosan nem küld, mert olyan marad, amilyen a legutolsó találkozásuk alkalmával volt... Hajjaj, negyvenkét év nagy idő... Rendszerint a hídon találkoztak, s a híd megvolt még, csak barna helyett most zöldre festették, és csupa hétemeletes panelház takarta, míg negyven évvel ezelőtt gaz és gyom volt körülötte. Megváltozott és igazándiból megcsúnyult a város is, mely már nem volt kisváros, de még nagy sem. Már nem kukorékolt a kakas hajnaltájt, már nem mosolygott a hold éjfélkor a szerelmesekre, igazából minden szürkébb lett és sivárabb és realistább, mint a kilencvenes évek filmjei – teli gondokkal és megváltatlan jövővel. Legalábbis így gondolta a Medúzának nevezett Medve, mert Amerikából nézve minden szerényebb volt és kisszerűbb, olyan, mint az árvagyerek. Ha igazi csokoládéval ajándékozzák meg, egész évre boldog lesz. Gizi az általános iskola nyolcadik és kilencedik osztályában nem szerette, sőt, ha szabad így mondani: utálta. Aztán évekig nem találkoztak, mert Gizi

kereskedelmi iskolába került egy másik városba. Aztán hazajött, és egyik pillanatról a másikra egymásba szerettek, mint valami Rómeó és Júlia. A nagy szerelmük-ről az egész város tudott, ki irigyen, ki nosztalgiával fogadta a boldogságukat. Aztán 1968 augusztusában, az orosz megszálláskor, Medúza lelépett. Nem búcsúzott el Gizitől, mert Gizi a szüleivel Bulgáriában tartózkodott, és Csehszlovákia megszállása miatt ottrekedt. Ezt sokáig nem bocsátotta meg magának, és Gizi sem neki. Aztán valahogy, évek múlva, elrendeződtek a dolgok. Gizi megbocsájtotta neki, bár őbenne maradt egy kis gyanú, hogy a bocsánata olyan, mint a túlsavanyított bableves. Hitte is, meg nem is.

S a múltba lépett, mert a város egyharmada még érintetlen volt a változásoktól, mintha itt tényleg megállt volna az idő. Még a fák is ugyanolyanok voltak, mint negyvenkét évvel ezelőtt, csak a törzsük vastagodott meg és a lombjuk terebélyesedett ki. Már amelyik megmaradt a hosszú évtizedek alatt. Itt lakott Gizi. Mindig is itt lakott, ő meg a szomszéd utcában, de az apja eladta a házukat, mert tele volt adóssággal. Ő tizenhét éves volt, amikor a vasútállomás mellé kerültek egy bérházba, amit sohasem tudott megszokni. Most viszont, hogy újra belépett a falusias negyedbe, egyszerűen megváltozott. Rugalmasabban lépkedett, fáradt és görnyedt hátát kihúzta, olyannak érezte magát, mint a huszárőrmester negyvenéves korában: frissnek, illatosnak (a dezodor tehette) és katonásnak. A fák éppen csak kezdtek lombosodni, de jóleső meleg volt, a viharkabátját is kigombolta, mert úgy szabadabban érezte magát. Jobbra kanyarodott, aztán balra, és megint jobbra – és már ott is volt a ház előtt, a Gizi háza előtt, s olyan hangosan és gyorsan dobogott a szíve, mintha ki akarna szabadulni a test börtönéből. Gizi háza előtt a gesztenyefa még csupaszul meredt az égre, mint az öregember, aki már sokat látott és hallott, és elege van mindenből. Csupán néhány perc múlva vette észre, hogy kiszáradt, és nem hajt levelet újra. Ez némi szorongással töltötte el, nem jó jel, gondolta, pedig nem volt babonás. Hosszan csöngetett, de a hosszú csöngetést némaság követte. Nem mozdult semmi. Ekkor újra csöngetett, még hosszabban. És végre léptek hallatszottak. Medúza megpróbálta elképzelni Gizit, de valahogy olyan-nak látta, mint negyvenkét évvel ezelőtt. Szőke volt és karcsú, mint a fiatal nyírfa. Csöppet sem akaródzott megöregednie, pedig a negyvenkét év az negyvenkét év.

Nagy meglepetésére egy fiatal lány nyitotta ki a kaput, lehetett vagy húszéves, vagy még annyi sem.

– Bocsánat, jó helyen járok? – kérdezte alig leplezve csalódottságát.

– Jó helyen – mondta a lány vagy inkább a fruska. – Én délután ötig vagyok itt. Segíték neki. Mármint a Gizi néninek. A lábával van baj. Nehezen jár.

– És maga fölismert?

– Gizi néni meglátta a függöny mögül. Ez a Medve, mondta. Egyébként az unokahúga vagyok. És szintén Gizi.

Jólesett Medúzának, főleg hogy nem Medúzának hívta, hanem Medvének. Még a régi udvar képére emlékezett, de az új udvar tökéletesen más volt. Hiányzott a diófa és a cseresznyefa, helyette fiatal almafák voltak szép sorrendben ültetve, mintha egy gondos kertész ültette volna.

– Bemehetek? – kérdezte Medve, és már el is indult az udvar felé.

– Nem – mondta a lány határozottan.

– Nem? – kérdezte Medve, mintha rosszul hallotta volna. – Azt mondta, hogy nem?
– A Gizi néni parancsára mondtam, hogy nem – és elpirult a lány. – Nagyon sajnálom, én beengedtem volna. De hát... A parancs az parancs.

– Nem értem. És mikor határozta el? Tegnap vagy tegnapelőtt? – kérdezte gúnyosan.

– Most – vallotta be a fruska. – Most, hogy kinézett a függöny mögül. Pedig alig várta, hogy megérkezzen.

– Ezt sehogy sem értem – csodálkozott Medve. – Lehet, hogy ilyen hirtelen döntései vannak?

– Igen – mondta a lány.

– És mondd csak, illetve mondja csak, ilyen szeszélyes lett mostanában?

– Nem, nem lett szeszélyes – mondta a lány. – De azt mondta, hogy megcsúnyult. Hogy csúnya lett.

Medvének tátva maradt a szája.

– És még mit mondott?

– Hogy kopasz, és hogy tokája van.

Medvét elfutotta a méreg.

– Most menjen be, és próbálja meg jobb belátásra bírni. Nem azért utaztam ide egy napot a világ végéről, hogy dolga végezetlenül elmenjek.

A lány elbizonytalanodott, mintha azt sejtetné, hogy nemigen van értelme bemeni, Gizi néni nem tréfál. Szeszélyes, mint az áprilisi idő, gondolta Medve, egyik nap villámlik és dörög, a következő napon meg havazik. De hát jó kislány volt, volt gyerekszobája. Ezt ismét Medve gondolta, miután lassan kitisztult az agya, és végre normálisan forogtak a gondolatai. Szóval a fruska bement, ő pedig várt. Elég sokáig várt. Ezt jó jelnek tartotta, dacára annak, hogy a gesztenyefa kiszáradt, a dús lombú diófát kivágták és a cseresznyefát szintén, holott Gizikével gyermekkorukban rengeteg cseresznyét „zabáltak” június elején. Egyszerre a hascákarásra is emlékezett, mintha mindez nemrég lett volna.

Aztán vagy tíz perc múlva újrajött a lány, de lesírt az arcáról, hogy nem járt sikerrel.

– Sír – mondta.

– Mi az, hogy sír? – és Medve a türelme fogytán volt. – Ne izéljen már...

– Sír, és nem engedi be. Azt mondja, hogy nem láthatja őt.

– Hogyhogy nem láthatom?

– Mert kövér.

– Sok kövér asszonyt láttam.

– De iszonyúan kövér – suttogta a lány.

– Az nem baj.

– De baj. Azt mondja, hogy kiábrándulna belőle. Méghozzá örökre. Úgyhogy végtelenül sajnálom... A kapuig eljutott, de tovább nincs... Pedig én beengedném, de hát Gizi néni parancsa az parancs. Gizi néniből a Jóisten szól, és én nem tehetek ellene semmit.

Hát ha a Jóisten, akkor az más, dühöngött magában Medve. Közben ott kavargott minden színes álom, amit negyvenkét éve elfojtott magában, most végre följöttek a víz tetejére, hiába próbálta visszagyömöszölni, az már egyszer csak nem

ment. A híd, ahol találkoztak... Az első szerelmes szó, ami elhagyta az ajkát, és egyszeriben boldog volt, mint azelőtt és azután sosem. A kirándulások a Koncz-erdőbe... A szerelmes éjszaka Pesten, egy kiruccanás alkalmával... Vajon hová lettek? Mindez álom volt csupán?

Mire föleszmélt, kint volt a mezőn, vagy fél kilométerre a kisvárostól, mert most már kisvárosnak látszott, s az újonnan épült héteemeletes toronyházak szerencsétlenül viskók voltak a chicagói épületkolosszusok mellett, amelynek egyikében huszonegy éve lakott, a harmincnegyedik emeleten, és az autózaj már nem jutott fel ide, az autókat mintha filmen látta volna, még hozzá némafilmen. Meg szerette volna fogni Gizi kezét, és ki is nyújtotta, hogy megragadja, de a semmit fogta meg. A szőke lány láthatatlanná vált, hiszen utoljára negyvenkét évvel ezelőtt fogta meg erősen, mintha ezentúl sosem akarná elereszteni. Hiba volt elmenni? De negyvenkét év után semmi jelentősége nincs már fölteni ezt a kérdést. És nem is kellett volna idejőnnie. Egyszerűen nevetségessé tette magát. Egy szentimentális hülyévé. Csak fölöslegesen kidobott pénz volt, ahelyett, hogy szegényeknek adta volna. Amit nem lehet jóvátenni, azt el kell felejteni, gondolta.

Még az esti vonattal visszautazott Pozsonyba, amit nem talált szépnek, mert sokkal szebb volt, amikor még kisváros volt. Harmadnap visszautazott Chicagóba. Mert ez itt az én hazám, gondolta keserűen. Vagy nem az én hazám? Egyáltalán: van hazája olyasvalakinek, akinek nem sikerült örökre eltépnie a gyökereit? Úgy érezte magát, mint aki kirepült az űrbe, és most bolyong a csillagok között, s egyre reménytelenebbül, hogy otthonra leljen. Aztán két hét múlva megérkezett egy levél. A világoskék kopertárol azonnal felismerte, hogy Gizi írta. Szaporábban vert a szíve, míg kinyitotta. Két nappal utána írt, hogy eredménytelenül felkereste. Szakítást várt vagy valami hasonlót, hogy vége stb. Ehelyett mindent elárult a megszólítás, mely a következő volt: „Drága szerelmem...” Ó, igen! Egy szó sem esett benne a hazatértéről. Egyetlen szó sem. Mert már nem volt a hazája? Vagy valami egészen másért... Biztosította őt Gizi, hogy sohasem felejtí el, hű marad hozzá a halálig. Sosem változik meg, gondolta melankolikusan. Úgy látszik sosem.

